

TALVEN 2011/2012 REITTIKASKENNAT

21.10.2011

Eläinmuseon puolesta monet kiitokset talven 2010/2011 laskentatuloksista (myös talvella 2009/2010 osallistuneet saavat tämän lähetyksen). Viime talven mukaisesti jatkamme palautteen jakamista sähköisenä versiona niille 290 (2010 277) havainnoijalle, jotka ovat ilmoittaneet havaintonsa verkkotallennuslomakkeella ja joiden sähköpostiosoite on tiedossa. Paperilomakkeella tulokset lähettäneet 140 (137) henkilöä saavat palautteen kirjeessä, jossa on myös lomakkeita ja palautekirjekuoria alkavan talven laskentoja varten. Sähköpostitse palautteen saaville ei lähetetä paperista palautetta ja lomakkeita ellei tätä erikseen pyydetä. Ohjeita ja lomakkeita saa lisää lähetteen lopussa olevista osoitteista. Jotta tietojen käsittely etenisi nopeasti, on hyvä lähettää tulokset verkon kautta tai postitse mahdollisimman pian kunkin laskennan jälkeen! Verkossa olevat pääsevät samalla nopeasti perehtymään muiden havaintoihin. Linkki laskentalomakkeeseen on <http://hatikka.fi/>

Uuden verkkotallennusjärjestelmän käyttöönotto kangerteli jo toisena talvena peräkkäin. **Pahoittelemme suuresti laskentatietojen syöttämisessä olleita ongelmia!** Osa ongelmista johtui teknisen toteutuksen puutteista ja osa siitä, että ilmoittajien tietokoneissa oli vanhoja internet-selaimia, jonka takia kaikki järjestelmän palvelut eivät toimineet, kuten niiden piti. Järjestelmää on nyt kehitelty ja ohjeistusta parannettu viime talvesta. Ohjeet järjestelmän käyttöön ilmestyvät viimeistään marraskuun alussa talvilintulaskennan sivuille. Suosittelemme myös internet-selaimen päivittämistä ennen tietojen tallennusta (hyviksi todettuja ovat Firefox, Google chrome ja Safari). Mikäli sinulla on edelleen ongelmia järjestelmän kanssa, ota pikaisesti yhteyttä, niin yritämme selvittää mistä ongelmat johtuvat. Otamme edelleen mielellämme vastaan viime talven tuloksia niin paperilomakkeilla kuin uudistetun verkkojärjestelmän kautta.

Muistutamme viime vuonna lomakeuudistuksen myötä tulleista pienistä muutoksista. Suurin muutos on, että lomakkeella voi ilmoittaa myös lajien sukupuolijakaumia. Niinpä maastossa kannattaa määrittää mm. vesi- ja kanalintujen, tikkojen, mustarastan, varpusen, peipon, käpylintujen, taviokuurnan sekä punatulkun sukupuolijakaumia aina kun se on mahdollista, ja ilmoittaa ne lomakkeelle. Osalla lajeista nuoret koiraat ovat vielä naaraan näköisiä, ja siten ne kirjataan naaraspukuisten luokkaan. Kaikkia lomakkeella ilmoitettuja lintuja ei tietysti voi määrittää sukupuolelleen, mutta yhdenkin parven otos saattaa edistää tietämystä esimerkiksi koiraiden ja naaraiden eroista talvehtimisalueissa. Nuorille ja vanhoille kyhmyjoutsenille on nyt omat rivit lomakkeella, joten näitä tietoja ei tarvitse enää ilmoittaa lisälajeissa. Alla on palautteessa esitetty runsaimpien lajien sukupuolijakaumia viime talven laskentojen perusteella (Taulukko 1). Sukupuolitietoja sopii ilmoittaa vastaisuudessaakin, jolloin aineistoa kertyy yhä laajemmalla maantieteelliseltä alueelta sekä tarkastelua voidaan tehdä myös harvalukuisempien lajien osalta.

Vanhat laskentatulokset ovat selailtavissa museon verkkosivujen kautta (www.luomus.fi/talvilinnut/). Sivuille päivittyvät myös tämän talven laskennat sitä mukaa kun niitä tallennetaan järjestelmään.

Herätä vanha reitti henkiin tai ilmoita vanhan reitin kulku. Talvilintulaskennan sivuilla on kaksi listaa, joista toisessa on kerrottu sellaiset vanhat reitit, joista on linnustonseurannan arkistossa kartta. Tällöin reitti voitaisiin toistaa, ja verrata tuloksia vanhoihin laskentatietoihin. Mikäli jonkun reitin uudelleen henkiin herättäminen kiinnostaa sinua, ota yhteyttä linnustonseurantaan. Toisessa listassa on puolestaan mainittu sellaiset vanhat reitit, joista linnustonseurannalla ei ole karttaa ja joiden toistaminen ei siten ole mahdollista. Mikäli satut tietämään reitin kulun tai tunnet vanhan laskijan, niin voisitko selvittää vanhan reitin kulun ja lähettää kartan linnustonseurannalle! – Etenkin Pohjois- ja Itä-Suomessa on reittejä varsin harvassa ja uudet reitit tulisivat todella tarpeeseen!

Talvi- ja kevätlaskennoista ei muistuteta erikseen, joten leikkaa alla oleva muistilappu talteen tai siirrä päivät kalenteriisi (talvilaskentaan sattuu nyt kolme viikonloppua).

Talvi 2011/2012

SYYSLASKENTA	tiistai 1.– maanantai 14. marraskuuta
TALVILASKENTA	lauantai 24. joulukuuta – sunnuntai 8. tammikuuta
KEVÄTLASKENTA	tiistai 21. helmikuuta – tiistai 6. maaliskuuta

TIIVISTELMÄ TALVEN 2010/2011 TULOKSISTA. Talvi alkoi aikaisin, ja etelässäkin mitattiin marras-kuussa jo yli kymmenen asteen pakkasia. Talvi olikin lähes edellistalven 2009/10 kaltainen, ehkä jopa hie-
man ankarampi. Lunta oli etelässä runsaasti, mutta pohjoisessa tavanomaisemmin. Syyslaskenta tehtiin **444**
reitillä (36. laskenta, syyslaskenta alkoi 1975), talvilaskenta **508** reitillä (55. laskenta, alkoi 1956/57) ja ke-
vätlaskenta **430** reitillä (45. laskenta, alkoi 1967).

Seuraavassa ovat esitelty lintujen viime talven uusia runsausennätyksiä syys-, talvi- tai kevätlaskennassa
koodeilla S, T ja K (STK = kolmen laskennan yhteisaineisto) sekä vastaavat uudet pohjalukemat koodeilla s,
t ja k. Entinen maksimi on myös esillä, ja vuosi esitetään sen perässä kauttaviivalla erotettuna. Huomaa, että
syys- ja kevätlaskentojen vuodet kerrotaan todellisina, mutta talvilaskennan vuodessa esim. 2011 tarkoittaa
talvea 2010/2011. Ahvenanmaasta muistutetaan, että siellä lasketaan vain yhtä reittiä kolme kertaa talvessa,
mutta lisäksi 16 muuta reittiä vuodenvaihteen laskennassa.

Vesilinnuista ennätyksiä todettiin **tavilla** (S = 108, entinen 77/1989), **tukkasotkalla** (S = 3874, ent.
3143/2009), **allilla** (S = 3134, ent. 2423/1992) ja **telkällä** (T = 13 547, ent. 5927/2010). Talvilaskennassa
jäätettiin harmaahaikarointa ensi kerran talven 1991 jälkeen.

Runsausennätykseen pääsivät **merikotka** (K = 102, ent. 77/2007), **sepelkyyhky** (T = 19, K = 20, ent. T =
14/2007, K = 8/1997 ja 2007), **sinitäinen** (S = 41,1 yks/10 km, ent. 36,5/2002), **talitiainen** (S = 90,2 yks./10
km, ent. 80,3/2006), **närhi** (S = 2918, T = 1692, ent. S = 2302/2008, T = 1617/1974), **korppi** (S = 1063, K =
1288, ent. S = 1039/2007, K = 1283/2007) ja pikkuvarpunen (S = 7772, T = 8841, K = 7465, ent. S =
5383/2009, T = 6022/2009, K = 4814/2009).

Metsäkanalinnuista riekon määrät vähenivät kaikkien aikojen pohjanoteeraukseen syys- ja kevätlasken-
noissa (S = 3, K = 11, ent. S = 7/2004 ja 2009, K = 12/2010). Muilla kanalinnuilla määrissä oli pientä nou-
sua.

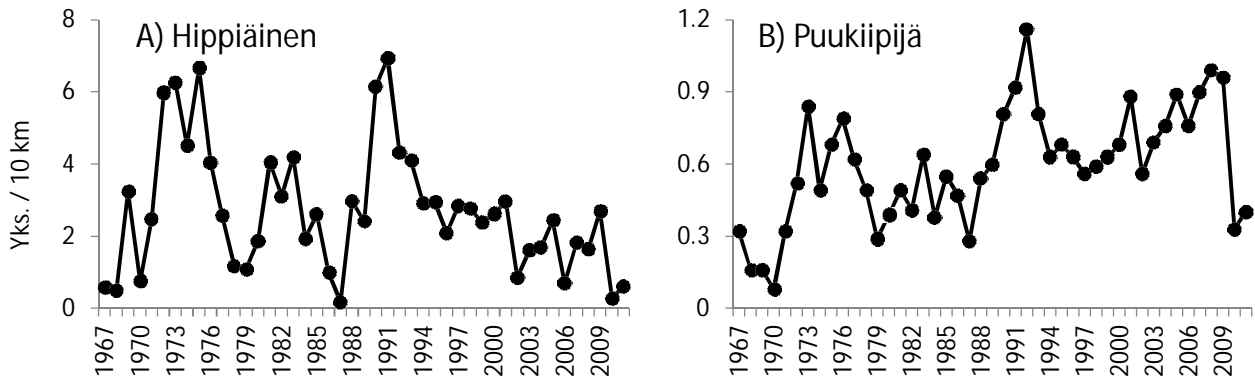
Hippiäisiä on ollut vähiten jäljellä kevätlaskennassa 1987 (0,2 yks./10 km) ja 2009 (0,3 yks./10 km). Viime
kevätlaskennan tulos 0,6 yks./10 km on samaa vähyysluokkaa kuin keväinä 1967, 1968, 1970, 2002 ja 2006
(kuva 1). **Puukiipijän** kuolontalvet ovat usein olleet samat kuin hippiäisen (kuva 2). **Viiksitimaleita** talvi
karsi ilmeisen kovalla kädellä, sillä lajia ei havaittu koko kevätlaskennassa ensimmäistä kertaa vuoden 2000
jälkeen).

Syksyn 2010 ennätysvaeltajista **viitatiainen** havaittiin laskennoissa peräti 10 paikalla yhteensä 25 yksilön
voimin! Kaikista viitatiaishavainnosta toivotaan täytettävän ilmoitus rariteetikomitealle (valtaosa havainnoi-
jista olikin jo tämän tehnyt!). Viime vuoden esiintymistä on tarkasteltu tuoreimman Linnut-vuosikirjan rari-
teetikomitean katsauksessa (Lehikoinen ym. 2011: Linnut-vuosikirja 2010: 95–97), ja esiintyminen täyden-
tyy seuraavassa katsauksessa.

Kottaraisella todettiin ensimmäinen nollavuosi talvilaskennassa koko laskentahistorian aikana! Vuorihem-
polla on ollut kaksi peräkkäistä nollatalvea (aiemmat talven 1975/76 jälkeen 1982/83 ja 2006/07).

Taulukko 1. Kymmenen yleisen talvilinnun sukupuolijakaumat (koiraiden osuus ja otoksen suuruus) talvilin-
tulaskennoissa talvella 2010/2011. Valtaosalla lajeista koiraita havaittiin enemmän kuin naaraita. Isokoske-
loilla sulkasato selittää alhaisen koiraspukuisten lintujen määrän syyslaskennassa. Kaikkein korkeimmat koi-
rasosuudet havaittiin mustarastaalla ja peipolla. Kunhan otoskoot kasvavat tarkastelu voidaan tehdä useam-
malla lajilla ja eri maantieteellisillä alueilla. Ilmoita siis aina sukupuolitiedot kun se on mahdollista.

Laji	Syksy		Talvi		Kevät	
	osuus	yksilöä	osuus	yksilöä	osuus	yksilöä
Sinisorsa	55 %	2204	59 %	1891	59 %	1910
Isokoskelo	26 %	480	77 %	79	46 %	158
Teeri	55 %	177	63 %	112	56 %	133
Fasaani	52 %	210	57 %	103	62 %	55
Käpytikka	53 %	243	49 %	227	54 %	230
Mustarastas	63 %	391	72 %	215	73 %	248
Varpunen	47 %	631	53 %	834	58 %	949
Peippo	67 %	138	67 %	67	80 %	50
Pikkukäpylintu	56 %	130	52 %	141	57 %	183
Punatulkku	57 %	886	56 %	953	61 %	546

Kuva 1. A) Hippiäisen ja B) puukiipijän runsaus kevätlaskennassa 1967–2011. Huomaa leutojen talvien vaikutus 1970-luvulla ja 1990-luvun alussa sekä 1980-luvun hirmutalvia seurannut romahdus. Puukiipijällä talvikanta oli pienoisessa kasvussa ennen talvena 2009/2010 koettua rajua pudotusta.

Muita palautejulkaisuja:

- Artikkelissa 'Triomonosiepidemian vaikutus Suomen viherpeippokantaan' on hyödynnetty myös viherpeipon talvilintulaskentatietoja. Sen pdf-versio on saatavissa Linnustonseurannan verkkosivuilta: <http://www.luomus.fi/seurannat/talvilintulaskennat/artikkelit/Viherpeippo.pdf>.
- Valkoselkätikan kannankehitystä on tarkasteltu myös talvilintulaskentojen valossa Ornis Fennicassa julkaistavassa artikkelissa 'Population trend and status of the endangered White-backed Woodpecker *Dendrocopos leucotos* in Finland'. Artikkelin on ladattavissa osoitteesta: <http://www.ornisfennica.org/early.htm> (huom. linkki saattaa muuttua talvenaikana).
- Närhien ja hömötiaisten vuoden 2010 syysvaelluksien vaikutuksesta talvilintulaskennoissa havaittuihin määriin on katsaus Linnut-lehdessä 4/2011.

Innokasta osanottoa ja hyviä laskentailmoja toivottaen!

Aleksi Lehikoinen ja Risto A. Väisänen

Linnustonseuranta

Eläinmuseo, PL 17 (P. Rautatiekatu 13), 00014 Helsingin yliopisto

Puh. 09-191 28851 (intendentti Aleksi Lehikoinen).

Sähköposti: Linnustonseuranta@Luomus.fi, aleksi.lehikoinen@helsinki.fi, risto.vaisanen@helsinki.fi

Talvilintujen seurannan julkaisut, ohjeet ja lomakkeet ovat myös saatavissa verkko-osoitteesta:

<http://www.luomus.fi/seurannat/talvilintulaskennat/index.htm>